

W.

KOPJA TELEGRAMU SZYFROWEGO PRZYCHODZĄCEGO

P. Orłowski do Ministerstwa Spraw Zagranicznych
w Warszawie.

Nr. 34.

Rio-de-Janeiro, dnia 20/11
Otrzym. dnia 22/11 1920. g.9.

Nieodzwonne wiedzieć kroki poczynione polskiej strony w sprawie kredytów ....x argentyńskimi delegatami konferencji finansowej Brukseli. Proszę odpowiedź telegraficzną.

*****

X/ wyraz nieczytelny.

JK.

Dyrektorowi Spraw Politycznych.

Original przesłano do załatwienia Wydziałowi

Kopję otrzymują do wiadomości:

- a) z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów D. lub S.: P. Minister (Podsekretarze Stanu), Dyrektor Departamentu Dyplomatyczno-Politycznego i Sekretarz Jeneralny.
- b) z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów A także Dyrektor Departamentu Administracyjno-Ekonomicznego.

Po przyjęciu do wiadomości zwrot do S. III celem zniszczenia.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

319

Podg.

aa
62327-5

KOPJA
TELEGRAMU SZYFROWEGO
PRZYCHODZĄCEGO

p. Grabowski do Ministerstwa Spraw Zagranicznych

W Warszawie.

Sofja, 20. XI. 1920:

Otrzym. 28. XI. g. 11.

Nr. 50.

Prezydent Stambuliński przyjeżdża do Warszawy z Brukseli w ciągu 8 do 10 dni. Proszę odpowiedź drogą telegraficzną czy potrzebny ...x/ przyjazd.

SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

...x/ wyraz nieczytelny.

MACZELNE BOWÓDSTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA
L: Dz. 62327, dnia 21/11 1920 r.
zadani. Wydział

JN.

Original przesłano do załatwienia Wydziałowi

D.S.P.

Kopję otrzymują do wiadomości:

- a) z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów D. lub S.: P. Minister (Podsekretarze Stanu), Dyrektor Departamentu Dyplomatyczno-Politycznego i Sekretarz Jeneralny.
- b) z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów A także Dyrektor Departamentu Administracyjno-Ekonomicznego.

Po przyjęciu do wiadomości zwrot do S. III celem zniszczenia.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

320

London , dn. 26 września 1920 r.

RAPORT POLITYCZNY No. 53

Dział ogólny :

Tydzień ubiegły był przełomowym okresem, podczas którego decydowało się czy Anglja będzie narazoną na strejki i konsekwencje tychże i czy wobec tego nastąpią daleko idące wstrząszenia nie tylko wewnętrznego spokoju Anglji ale zależnych od niej spraw zagranicznych. W ostatniej chwili, w Piątek, dnia 24 b.m. gdy już ogłoszenia strajkowe zostały przez Labour rozesłane do kopalń, udało się Panu Lloyd George'owi nakłonić leaderów ruchu strajkowego do rewizji ich programu i do odłożenia strejku na tydzień, podczas którego specjalna komisja ma zbliżyć pracodawców i pracowników, rząd ma wniknąć bliżej w podstawę nieporozumienia i ustalić dalsze modus vivendi, ku eliminowaniu groźby strejku. -

Pozornie, sprawa strejku jest tylko odłożoną na tydzień, faktycznie jednak cała dotychczasowa polityka Labour, zgodnie z przewidywaniami, które miałem zaszczyt Panu Ministrowi zakomunikować w raporcie moim No. 50. z dnia 5/IX b.m. uległa obecnie zwrotowi znamionującemu osłabienie prestige'u tej partji, jej wahającą linię Labour, i, można dziś śmiało rzec, że, o ile nie zajdą nieprzewidywane komplikacje w ostatniej chwili, strejk można uważać za zazegnaną a sprawa nabiera charakteru nowego zwycięstwa Premiera dzięki któremu, Pan Lloyd George stanie przed Parlamentem i społeczeństwem jako znacznie wzmocniony faktyczny leader polityki angielskiej. ->

Reasumując dotychczasowe moje wywody w poprzednich raportach o tej sprawie, precyzuję :

1. W chwili rozpoczęcia ferji parlamentarnych, Labour była wzmocnioną przez :

a) klęskę polską >

b) zwycięstwo swej polityki anty-interwencyonistycznej i intymidacyjnej wobec rządu angielskiego.

c) wzmocnienie politycznego znaczenia misji Sowieckiej w Londynie i bezpośredni wpływ tej-że na politykę "direct action" stosowaną przez Labour -

d) Przez wygrywanie popularnego tu argumentu przeszkadzania do wmięszania Anglii w nową wojnę..

2.- < Stanowisko to Labour zostało zachwiane stopniowo > podczas Sierpnia i Wrzesnia < przez :

a) zwycięstwo polskie i usunięcie przez to obawy nowej wojny.

b) osłabienie Sowietów i Misji Krassina.

c) wzrastające oburzenie społeczeństwa na fakt bezpośredniego wpływu bolszewików na akcję Labour Party.

d) obawę izolacji Anglii względem polityki rosyjskiej..

e) niechęć społeczeństwa do strejku i przejrzenie, że żądanie obniżenia ceny węgla dla konsumenta było tylko manewrem Labour niemożliwym do urzeczywistnienia wobec wygórowanych żądań górników ..

f) odezwę Premiera z Lucerny, korespondencję rządu z Kameniewem, usunięcie Kamenewa i rewelacje o Daily Heraldzie .

3. - Labour Party popełniła w ostatnich tygodniach wiele niezręczności - i społeczeństwo zrozumiało że postawa Labour jest jedną z głównych przeszkód do podniesienia gospodarki ekonomicznej powojennej. -

Powyższe punkty są jedynie najgłówniejszymi powodami obecnego położenia..

Wobec tych tak ważnych dla polityki angielskiej wydarzeń, ciągłych posiedzeń rządu z Labour i zajęcia opinii prawie wyłącznie temi zagadnieniami, - sprawy polityki zagranicznej, a między innymi i polskie w ciągu ubiegłego tygodnia zeszły na drugi plan. -

Jawliczaccow
Chargé d'affaires

R.P. No.52

Londyn, dn. 26 września 1920 r.

PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New YorkSprawa zatargu polsko- litewskiego:

Z posród naszych spraw powyższa kwestja wysunęła się obecnie na pierwszy plan.-

Ubiegły tydzień rozpoczął się pod znakiem zażegnania grozy wojny polsko-litewskiej.- Z jednej strony Liga Narodów, zadowolona z rezultatu posiedzenia Paryskiego chwaliła się że sprawa ta została przez nią zadawalająco pokierowana. < W łonie Ligi odczuwałem zadowolenie i przychylne usposobienie dla Polski, która zaapelowała w tej tak groźnej sprawie do Ligi. F.O. również dość różowo zapatrywała się na przyszły rozwój sprawy.- >

Dopiero w piątek nadszedł raport telegraficzny Sir H. Rumbolda do F.O. i jednocześnie na mocy telegraficznej instrukcji Pana Ministra w tym-że dniu byłem w Foreign Office w związku ze sprawą zerwania konferencji w Kalwarji z powodu uporu Litwinów i rozpoczęcia naszej akcji .- Pomimo raportów Sir Horace Rumbolda bardzo dla nas korzystnych, wykazujących niebezpieczeństwo grożące nam w razie dłuższego czekania z powzięciem akcji czynnej wobec koncentracji bolszewickich na terenie litewskim.- F.O. i Liga Narodów wykazywały tego dnia wielkie zaniepokojenie. -

< Foreign Office sceptycznie zapatrywała się na rzekomą potrzebę akcji, Liga zaś (Sekretarjat) wskazywała że rząd polski nie dał Litwie czasu do wymagania i ewentualnego uzyskania w myśl uchwał paryskich uszanowania swej neutralności przez Sowiety .->

Wysuwano przytem analogję pomiędzy postępowaniem Polski wobec Litwy w tym wypadku, a postępowaniem w 1914 roku Niemiec wobec neutralności Belgji.- Na tego rodzaju rozumowania występowałem ostro, oddzielając akcję naszą militarną od politycznej.- Dowiedziawszy się uprzednio że War Office bardzo była zaniepokojona silnymi koncentracjami bolszewickimi na Litwie, stawiałem sprawę w ten sposób, że jedynie ile rząd angielski ma dane do zaprzeczenia istnienia tych koncentracji, może krytykować nasze postępowanie.- Zastrzegłem ponownie że rząd polski nie chce przesądzać siłą spraw

granicznych litewsko-polskich. Dał tego dowody zwracając się do Ligi w sprawie nieuszanowania przez Litwę linii z 8-go grudnia 1919r zamiast usiłować sprawę tę załatwić zbrojnie. Wykazał dobrą wolę w sprawie konferencji Paryskiej i Kalwaryskiej. Obecnie również chce uniknąć wojny z Litwą, jednak, nie może narazić swej armii przez czekanie dalsze wobec groźby nowej próby ofensywy bolszewickiej i musi mieć wolną rękę do działania.

Rozumowanie to, a głównie dalsze telegramy Sir H. Rumbolda, utrzymane w tonie nam przychylnym i stwierdzające w jego opinii potrzebę naszego kroku z punktu widzenia wojskowego, dotychczas utrzymują rząd angielski w duchu nam korzystnym. -

W piątek wieczór już korespondenci prasy otrzymali wiadomości o zajściu od Foreign Office w tym sensie i narazie opinja nie napada na akcję polską zbyt gwałtownie. - Wszelako przewiduję że jest to chwilowy spokój który się ustali lub zakłóci stosownie do dalszego rozwoju naszej akcji i ewentualnej naszej postawy politycznej. Dlatego podkreślałem w moim telegramie z 24 b.m. do Pana Ministra i dziś podkreślam, że wydanie deklaracji przez rząd polski byłoby pożądane. W sferach War Office istnieje obawa że nasza koncentracja pod Grodnem огоłociła nasz front i jest obawa by z tego ruchu nie skorzystali bolszewicy koncentrujący się rzekomo koło Mińska. -

Jednym ze skutecznych argumentów do uspokojenia tutaj zych obaw jest argument, że nasze posunięcie może silnie przyspieszyć zawarcie pokoju w Rydze, - przez osłabienie, o ile się uda nasza akcja, zaufania Bolszewików w swe siły.

Bądź co bądź w tej sprawie decydować będzie na opinję, zewnętrzna o pożyteczności ruchu naszego jedynie zwycięstwo. -

Notę podaną do F.O. w tej sprawie w odpisie załączam.

dn.27.IX.1920

Będąc dziś w Foreign Office badałem postawę rządu angielskiego względem naszej akcji. Dowiedziałem się że hr. Tyszkiewicz

bardzo silnie akcentuje wobec rządu angielskiego istnienie złej wiary ze strony Polski i wykazuje, że Polska nie posiada żadnych dowodów co do współdziałania Litwinów z Bolszewikami.

Według Foreign Office najważniejszymi argumentami z naszego punktu widzenia jest z jednej strony dowiedzenie, że w istocie jest konieczność, ze względu na koncentracje bolszewickie, podjąć akcję militarną, z drugiej, danie bezwzględnych dowodów o naruszeniu przez Litwę neutralności. Wogóle dotychczas Foreign Office stoi na gruncie dla nas przychylnym w tej sprawie. Lord Curzon otrzymał referat od Wydziału polsko-litewskiego Foreign Office w sobotę, jednak dotychczas nań nie zareagował. Pan Gr. przypuszcza, że ze strony Lorda Curzona należy oczekiwać w tej sprawie w najkrótszym czasie wystąpienia prawdopodobnie dla nas nieprzychylnego. Wobec tego zastrzegłem p. Gr. że bezwarunkowo proszę aby przed powzięciem jakiegokolwiek kroku tej natury Lord Curzon zechciał mnie przyjąć dla wyjaśnienia sprawy. -

Jawlicchanow
Chargé d'Affaires

Sprawa Śląska Górnego :

O sprawie tej jeszcze nie definitywnego w Foreign Office nie wiadomo. Instrukcje Pana Ministra wykonałem. Ostatnio dziś omawiałem sprawę w F.O. podając nasze argumenty według depešy otrzymanej wczoraj od Pana Ministra. F.O. ma wrażenie że o wysyłce wojska angielskiego dla okupacji Śląska Górnego mowy niema. - Najwyżej nastąpi zmiana osób stojących dotychczas na czele komisji plebiscytowej. O ile mogłem wybadać, dziś wydało mi się że sprawa stanęła na o tyle dla nas przychylniej że w Paryżu podobno doszło do porozumienia między Anglią a Francją z przewagą po stronie Millerand'a. Atoli wiadomość ta wymaga sprawdzenia .-

W sprawie Śląskiej podawałem Foreign Office w ubiegłym tygodniu memorjał , kopję którego załączam . Oprócz tego jestem w stałym kontakcie z referentem tej sprawy.

Jan Ciechanowski
Chargé d'Affaires

NAJCELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH

ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

L: Dz. _____ dnia _____ / 19__ r.

złpoc. Wydział

Sprawy Prasowe:

Od pewnego czasu daje się tu zauważyć znów silna propagan-
da w prasie, nam niezycziwa. - Z jednej strony zbadalem ze pro-
wadzi ją pan Namier z Oksfordu, pisząc artykuły wyczerpujące
jak naprzykład w zeszłym tygodniu w "New Europe" -, jednak
oprócz tego istnieją wymowne dowody anty-polskiej propagandy
które Foreign Office przypisuje akcji żydowskiej .

Akcję tę śledzę i czynię starania by jej przeciwdziałać
przez wpływ na czynniki prasowe . -

J. Ciecchawowski

Delegacja Ukraińców Galicyjskich :

W powołaniu na zeszyły mój raport ,mam zaszczyt Panu Mi-
nistrowi donieść ,że nie czekając odpowiedzi z Foreign Office,
biuro paszportowe angielskie w Wiedniu dało wizy na przyjazd
do Anglii tej delegacji .- Na moje wystąpienia udzielono wła-
dzom portowym nakaz cofnięcia misji. Dotychczas takowa nie
dojechała . W razie nie cofnięcia Delegacji rusińskiej dam
znać telegraficznie . -

Jawliczakowski
Chargé d'Affaires.

NAJWYŻSZE BOWÓDZTWO WAJEK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

L: Dz 62485 dnia 27/IX 1920 r.

zobos. Wydział